

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ KLAIPĖDOS APSKRITIES VYRIAUSIĄJĮ POLICIJOS KOMISARIATĄ

2020-01-16 Nr. 4D-2019/1-1307
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigoje 2019-10-17 gautas X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundas dėl Klaipėdos apskrities vyriausiojo policijos komisariato (toliau vadinama – Klaipėdos apskr. VPK) atsakymo į skundą ir laikymo sąlygų.

2. Pareiškėjas skunde nurodė:

2.1. 2019-09-02 kreipėsi su skundu į Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministeriją dėl blogų laikymo sąlygų Klaipėdos apskr. VPK areštinėje. Skunde buvo nurodyta, kad areštinėje nėra radijo taško, o pasivaikščiojimų kiemeliuose ir duše nėra pareigūnų iškvietimo sistemos; dušo patalpose esantis persirengimo kambarys yra tiesiai prieš įėjimo duris be jokios pertvaros, todėl pažeidžiama teisė į privatumą.

2.2. Klaipėdos apskr. VPK 2019-10-10 rašte Nr. 305-18428, atsakant į Pareiškėjo skundą, yra teigiama, kad Pareiškėjo skunde nurodyti reikalavimai nenumatyti teisės aktuose.

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo ištirti skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2019 m. spalio 30 d. raštu Nr. 4D-2019/1-1307/3D-2637 kreipėsi į Klaipėdos apskr. VPK, prašydamas paaiškinti skunde nurodytas aplinkybes. 2019 m. lapkričio 7 d. Seimo kontrolierius gavo 2019 m. lapkričio 6 d. Klaipėdos apskr. VPK raštą Nr. 30-S-19764.

Šiame rašte ir prie jo pridėtuose dokumentuose nurodoma:

4.1. „Teritorinių policijos įstaigų areštinių saugos ir eksploataavimo reikalavimų, patvirtintų Lietuvos policijos generalinio komisaro 2002 m. liepos 10 d. įsakymu Nr. 380 „Dėl Teritorinių policijos įstaigų areštinių saugos ir eksploataavimo reikalavimų patvirtinimo“, 32 punkte nustatyta, kad „Areštinės kameroje virš durų įrengiama niša kameros budinčiajam apšvietimui ir radijo transliaciniam taškui <...>“. Klaipėdos apskrities vyriausiojo policijos komisariato (toliau — Klaipėdos apskr. VPK) areštinės kameroje nėra nišos radijo transliaciniam taškui. Klaipėdos apskr. VPK Viešosios tvarkos tarnybos Areštinės (skyriaus teisėmis) specialistas (budėtojas) gali paskambinti telefonu areštinės kameroje laikomam areštantui į telefonspynę ir pranešti reikiama informacija. Pažymėtina, kad Klaipėdos apskr. VPK areštinėje laikomi areštantai turi asmeninius

televizorius arba radijo imtuvus.“

4.2. „Teritorinių policijos įstaigų areštinių saugos ir eksploatavimo reikalavimų, patvirtintų Lietuvos policijos generalinio komisaro 2002 m. liepos 10 d. įsakymu Nr. 380 „Dėl Teritorinių policijos įstaigų areštinių saugos ir eksploatavimo reikalavimų patvirtinimo“, 80 punkte nustatyta, kad „Areštinėje įrengiama nuotolinio asmenų stebėjimo sistema — vaizdo stebėjimo ir ryšio tarp areštinės kameros laikomų asmenų ir policijos areštinės budėtojo sistemos <...>“. Klaipėdos apskr. VPK areštinės kameros yra įrengtos iškvietimo sistemos (telefonspynės). Teisės aktai, reglamentuojantys areštinių veiklą, nenumato, kad areštinės dušuose ir pasivaikščiojimo kiemeliuose būtų įrengtos iškvietimo sistemos (telefonspynės).“

4.3. „Klaipėdos apskr. VPK areštinės dušo kabinos yra atitvertos sienelėmis nuo bendros erdvės ir įėjimo durų.“

5. Klaipėdos apskr. VPK 2019-10-10 atsakyme Nr. 30-S-18428 į Pareiškėjo 2019-02-02 skundą nurodoma, kad „Teisės aktai, reglamentuojantys areštinių veiklą, nenumato, kad areštinės dušuose būtų įrengtos užuolaidos privatumui užtikrinti ir telefonspynės pareigūnui iškviešti. Taip pat nenumatyta įrengti telefonspynių pasivaikščiojimo kiemeliuose pareigūnams iškviešti.“

6. Klaipėdos apskr. VPK informavo, kad Nacionalinis visuomenės sveikatos centras 2019-09-26–2019-09-27 atliko Klaipėdos apskr. VPK areštinės patikrinimą. Iš Seimo kontrolieriui pateiktos patikrinimo akto kopijos nustatyta, kad buvo tikrinamos ir dušų patalpos, kurios patikrinimo metu buvo tvarkingos, dušinės viena nuo kitos atskirtos pertvaromis. Persirengimo zona su kabliukais viršutiniams rūbams kabinti yra dušo patalpoje. Patikrinimo metu pažeidimų nenustatyta.

Tyrimui reikšmingi teisės aktai

7. Lietuvos Respublikos suėmimo vykdymo įstatymo (toliau vadinama – SVĮ):

2 *straipsnis* „*Suėmimą vykdančios įstaigos*“ – „2. Asmenys, kuriems paskirtas suėmimas, iki jų pasiuntimo į tardymo izoliatorių gali būti laikomi teritorinės policijos įstaigos areštinėje ne ilgiau kaip penkiolika parų, kol bus atliekami procesiniai veiksmai, kurių negalima atlikti šiems asmenims esant tardymo izoliatoriuje. Suimtieji ikiteisminio tyrimo metu prokuroro motyvuotu nutarimu, o bylos nagrinėjimo teisme metu teisėjo ar teismo motyvuota nutartimi iš tardymo izoliatoriaus gali būti perkelti (uždaryti) į teritorinės policijos įstaigos areštinę ne ilgiau kaip penkioms paroms, kad būtų galima atlikti procesinius veiksmus, jeigu procesinių veiksmų atlikimo negalima užtikrinti suimtiesiems esant tardymo izoliatoriuje arba dėl suimtųjų dalyvavimo bylų nagrinėjime teisme. Toks laikymas teritorinės policijos įstaigos areštinėje turi būti nedelsiant nutrauktas, kai tai tampa nebereikalinga. Šiems asmenims taikomos šio įstatymo, išskyrus 23, 25, 26, 28, 40, 41, 42 straipsnius, nuostatos. Teritorinių policijos įstaigų areštinių vidaus tvarkos taisyklės tvirtina Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministras“;

49 *straipsnis* „*Pareigūnų veiksmų ir sprendimų apskundimas*“ – „1. Tardymo izoliatorių pareigūnų veiksmai ir sprendimai skundžiami Bausmių vykdymo kodekso 183 straipsnyje nustatyta tvarka.“

8. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau vadinama ir – BVK):

183 *straipsnis* „*Bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų apskundimas*“ – „1. Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo skundo gavimo dienos. 2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytas bausmės vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir

sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjų departamento direktoriui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o jei dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo baigimo dienos. [...].“

9. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau vadinama ir – VAI):

3 straipsnis „Viešojo administravimo principai“ – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: 1) įstatymo viršenybės. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; 2) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; 3) proporcingumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo mastas ir jo įgyvendinimo priemonės turi atitikti būtinus ir pagrįstus administravimo tikslus; 4) nepiktnaudžiavimo valdžia. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint šio įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus, siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatyta, tikslų; [...] 13) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį.“

10. Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875, numatyta:

„25. Prašymai, išskyrus prašymus, į kuriuos, nepažeidžiant asmens, kuris kreipiasi, kitų asmenų ar institucijos interesų, galima atsakyti tą pačią darbo dieną, turi būti išnagrinėjami per 20 darbo dienų nuo prašymo gavimo institucijoje dienos. Administracinės procedūros atliekamos laikantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 31 straipsnyje nustatytų terminų.

[...]

35. Atsakymai į prašymus parengiami atsižvelgiant į jo turinį:

35.1. į prašymą suteikti administracinę paslaugą – išduoti dokumentą, jo kopiją, nuorašą ar išrašą, patvirtinantį tam tikrą juridinį faktą, – atsakoma suteikiant prašomą administracinę paslaugą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys;

35.2. į prašymą pateikti institucijos turimą informaciją atsakoma pateikiant prašomą informaciją Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo nustatyta tvarka arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys;

35.3. į prašymą priimti administracinį sprendimą – atsakoma pateikiant atitinkamo priimto dokumento kopiją, išrašą ar nuorašą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys;

35.4. į kitus prašymus – atsakoma laisva forma arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys.

[...]

38. Atsakyme, kuriame nurodomos atsisakymo suteikti prašomą administracinę paslaugą, informaciją, priimti administracinį sprendimą priežastys, arba institucijos siunčiamame pranešime apie asmens prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis asmuo ar jo atstovas turi būti informuojamas apie tokio atsakymo apskundimo tvarką, nurodant institucijos (-ų), kuriai (-ioms) gali būti paduotas skundas, pavadinimą (-aus) ir adresą (-us), taip pat terminą (-us), per kurį (-iuos) gali būti pateiktas skundas. Persiunčiant prašymą ar skundą nagrinėti kitai kompetentingai institucijai ir informuojant apie tai asmenį ar jo atstovą, pranešime asmeniui nurodyti minėtos apskundimo tvarkos nereikia.“

11. Teritorinių policijos įstaigų areštinių saugos ir eksploataavimo reikalavimų, patvirtintų Policijos generalinio komisaro 2002 m. liepos 10 d. įsakymu Nr. 38, nuostatos:

„1. Šie teritorinių policijos įstaigų areštinių saugos ir eksploataavimo reikalavimai (toliau - Reikalavimai) nustato naujai statomų areštinių projektavimo, statybos, esamų areštinių rekonstravimo, kapitalinio remonto pagrindinius reikalavimus, jų materialinį ir techninį aprūpinimą bei lygį.

[...]

32. Virš durų įrengiama niša kameros budinčiajam apšvietimui ir radijo transliaciniam taškui. Niša neturi būti didesnė negu 15 x 15 cm.

[...]

41. Virš pasivaikščiojimo kiemelių policijos pareigūnui įrengiama pakyla su stogeliu nuo kritulių, nuo kurios jis galėtų stebėti visus vienu metu vaikščiojančius asmenis. Ant pakylas įrengtame poste turi būti aliarminės signalizacijos ir radijo arba telefono ryšio su budėtojų padalinio patalpa priemonės.“

11.1. Policijos generalinio komisaro 2015-01-12 įsakymu Nr. 5-V-31 patvirtinti Teritorinių policijos įstaigų areštinių saugos ir eksploataavimo reikalavimų pakeitimai:

„80. Areštinėje įrengiama nuotolinio asmenų stebėjimo sistema – vaizdo stebėjimo (areštinės kameroje įrengiamos vaizdo stebėjimo kameros su filmavimo galimybe) ir ryšio tarp areštinės kameroje laikomų asmenų ir policijos areštinės (policijos komisariato) budėtojo (su policijos areštinės (policijos komisariato) budėtoju, stebiniu areštinės kameras vaizdo monitoriuje, susisiekti skirti domofonai) sistemos. Areštinės kameroje esančios vaizdo stebėjimo kameros turi būti įrengiamos taip, kad, vykdant stebėjimą (filmavimą), nebūtų stebima (filmuojama) sanitarinio mazgo zonos vidinė dalis. Vaizdo stebėjimo kameros ir domofonai turi būti apsaugoti nuo tyčinio sugadinimo. Apsauginės pavojaus signalizacijos, vaizdo stebėjimo sistemos įrengimo ir priežiūros reikalavimai tvirtinami Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymu.“

11.2. Policijos generalinio komisaro 2019-12-31 įsakymu Nr. 5-V-978 patvirtinti Teritorinių policijos įstaigų areštinių saugos ir eksploataavimo reikalavimų pakeitimai:

„32. Virš durų įrengiama niša dėl kameros budinčio apšvietimo. Niša neturi būti didesnė negu 15 x 15 cm.“

„39. Pasivaikščiojimo kiemeliai įrengiami areštinės režiminės (saugomos) teritorijos pastato viršutiniuose kamerų bloko aukštuose, o jei nėra tokios galimybės, jie įrengiami ant žemės. Kiemeliuose esančių asmenų stebėjimas turi būti užtikrinamas vaizdo stebėjimo kameromis, turi būti sudaryta galimybė, esant būtinumui, šiuos asmenis stebėti iš vidinės (šildomos) pastato (koridoriaus) pusės. Kiemelių skaičius turi atitikti ne mažiau kaip 20 procentų areštinėje esamų kamerų skaičiaus.“

„80. Areštinėje įrengiama nuotolinio asmenų stebėjimo sistema — vaizdo stebėjimo (areštinės kameroje ir pasivaikščiojimų kiemeliuose įrengiamos vaizdo stebėjimo kameros su filmavimo galimybe) ir areštinės kameroje laikomų asmenų bei pasivaikščiojimų kiemeliuose esančių asmenų ir policijos areštinės (policijos komisariato) budėtojo (su policijos areštinės (policijos komisariato) budėtoju, stebiniu areštinės kameras ir pasivaikščiojimų kiemelius vaizdo monitoriuje, susisiekti skirti domofonai) ryšio sistemos. Areštinės kameroje esančios vaizdo stebėjimo kameros turi būti įrengiamos taip, kad, vykdant stebėjimą (filmavimą), nebūtų stebima (filmuojama) sanitarinio mazgo zonos vidinė dalis. Vaizdo stebėjimo kameros ir domofonai turi būti apsaugoti nuo tyčinio sugadinimo. Apsauginės pavojaus signalizacijos, vaizdo stebėjimo sistemos įrengimo ir priežiūros reikalavimai tvirtinami Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymu.“

12. Teritorinių policijos įstaigų areštinių vidaus tvarkos taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2017 m. balandžio 3 d. įsakymu Nr. 1V-247, nustatyta:

„1. Teritorinių policijos įstaigų areštinių vidaus tvarkos taisyklės (toliau – Taisyklės) reglamentuoja Lietuvos Respublikos suėmimo vykdymo įstatyme (toliau – Suėmimo vykdymo įstatymas) nustatytos kardomosios priemonės – suėmimo (kardomojo kalinimo) (toliau – suėmimas)

vykdymo tvarkos ir sąlygų įgyvendinimą, taip pat suimtujų ir pagal Suėmimo vykdymo įstatymą jiems prilyginamų asmenų bei kitų suimtojo statuso neturinčių asmenų, kurie, vadovaujantis Lietuvos Respublikos įstatymais, gali būti laikomi teritorinių policijos įstaigų areštinėse (toliau – areštantai), teisių ir laisvių apribojimo bei pareigų realizavimo tvarką.

2. Areštanto teises ir pareigas bei jam taikomus draudimus reglamentuoja Suėmimo vykdymo įstatymas.

[...]

38. Policijos areštinės vadovo (jo nesant – policijos areštinės (policijos komisariato) budėtojo) funkcijas atliekantis pareigūnas privalo užtikrinti, kad areštantai galėtų kasdien pasivaikščioti gryname ore. Apie areštanto išvedimą pasivaikščioti ar atsisakymą eiti pasivaikščioti pažymima policijos areštinių vidaus administravimo informacinėje sistemoje. [...]

59. Ne rečiau kaip kartą per savaitę areštantams turi būti suteikta galimybė pasinaudoti dušu. [...].“

13. Lietuvos higienos normoje HN 134:2015 „Laisvės atėmimo vietų ir teritorinių policijos įstaigų areštinių sveikatos saugos reikalavimai“, patvirtintoje Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2015 m. rugpjūčio 3 d. įsakymu Nr. V-908, nustatyta:

„29. Laisvės atėmimo vietoje turi būti įrengtos patalpos (zonos), skirtos į laisvės atėmimo vietą pristatytiems asmenims švarinti (prausti, nariuotakojams naikinti, drabužiams dezinfekuoti): nusirengimo ir apsirengimo patalpa (zona), dušinė, dezinfekavimo kamera.

[...]

44. Laisvės atėmimo vietose, policijos areštinėse laikomiems asmenims turi būti sudaryta galimybė ne rečiau kaip vieną kartą per savaitę nusiprausti duše.“

14. Laisvės atėmimo vietų patalpų aprūpinimo baldais ir kitu inventoriumi normose, patvirtintose Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2017 m. birželio 7 d. įsakymu Nr. V-245, nustatyta:

„[...]

13	Dušo patalpos	
13.1	Dušo čiaupai (galvutės)	1 vnt. 1 besiprausiančiam asmeniui
13.2	Suolas ir / arba kėdė, ir / arba taburetė	1 sėdima vieta 1 besiprausiančiam asmeniui
13.3	Kilimėlis arba grotelės	1 vnt. prie kiekvienos sėdimos vietos
13.4	Veidrodis	1 vnt.
13.5	Sieninė pakaba drabužiams	3 kabliukai 1 asmeniui
13.6	Lentynėlė higienos priemonėms	1 vnt. prie kiekvieno dušo čiaupo (galvutės)
13.7	Kūno ir plaukų prausiklių dozatoriai	Pagal poreikį

[...].“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

15. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau vadinama ir – LVAT) 2012-03-01 nutartyje (administracinė byla Nr. A502-1605/2012), be kita ko, yra konstatuota: „[...] Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą [...]. Vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms

(Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. gegužės 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A10-655/2005). Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – ir Viešojo administravimo įstatymas) 1 straipsnyje, apibrėžiančiame aptariamo įstatymo paskirtį, nustatyta, jog šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatą, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis, [...], taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje. Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnyje nurodyta, kad viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo, subsidiarumo ir kitais šioje įstatymo normoje išvardytais principais. Tai reiškia, jog kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.). [...].“

Tyrimo išvados

16. Skunde Pareiškėjas nurodo, kad Klaipėdos apskr. VPK areštinės kameroje neveikia radijo taškas, o dušai ir persirengimo zona neatitverti nuo įėjimo į patalpą durų, todėl neužtikrinamas privatumas, dušo patalpoje ir pasivaikščiojimų kiemeliuose nėra pareigūnų iškvietimo sistemos.

17. Pareiškėjo skundo tyrimo metu Klaipėdos apskr. VPK pareigūnai informavo, kad, pagal Policijos generalinio komisaro 2002 m. liepos 10 d. įsakymu Nr. 380 patvirtintus Teritorinių policijos įstaigų areštinių saugos ir eksploatavimo reikalavimus, kameroje virš durų įrengiama niša kameros būdinčiam apšvietimui ir radijo transliaciniam taškas. Tačiau šiuo metu Klaipėdos apskr. VPK kameroje nebėra nišų ir nėra radijo transliacinio taško, informacija areštantui perduodama naudojantis telefonspyne; areštinėje laikomi asmenys dažniausiai turi savo televizorius ir radijo imtuvus.

Pažymėtina, kad Pareiškėjo skundo tyrimo metu Policijos generalinis komisaras įsakymu pakeitė minėtų Teritorinių policijos įstaigų areštinių saugos ir eksploatavimo reikalavimų 32 ir 46 punktus ir panaikino nuostatą dėl radijo transliacinio taško įrengimo (pažymos 11 ir 11.2 punktai).

18. Pareiškėjo skundo tyrimo metu taip pat buvo nustatyta, kad, pagal Teritorinių policijos įstaigų areštinių saugos ir eksploatavimo reikalavimų 80 punktą (įsakymo redakcija, galiojanti nuo 2015-01-12), Klaipėdos apskr. VPK areštinės kameroje yra įrengtos iškvietimo sistemos (telefonspynės). Klaipėdos apskr. VPK pareigūnai paaiškino, kad iškvietimo sistemos įrengimas dušų patalpose ir pasivaikščiojimų kiemeliuose nenumatytas.

Pagal Teritorinių policijos įstaigų areštinių saugos ir eksploatavimo reikalavimų pakeitimus, patvirtintus 2019-12-31 įsakymu, vaizdo stebėjimo ir ryšio sistemos turi būti įrengiamos ir pasivaikščiojimų kiemeliuose.

Pažymėtina ir tai, kad, pagal Teritorinių policijos įstaigų areštinių saugos ir eksploatavimo reikalavimų 41 punktą, virš pasivaikščiojimo kiemelių policijos pareigūnui įrengiama pakyla su stogeliu nuo kritulių, nuo kurios jis galėtų stebėti visus vienu metu vaikščiojančius asmenis. Ant pakylas įrengtame poste turi būti aliarminės signalizacijos ir radijo arba telefono ryšio su būdetojų padalinio patalpa priemonės, todėl darytina išvada, kad pasivaikščiojimų kiemelyje nutikus kokiam nors incidentui, pasivaikščiojimą stebintis pareigūnas apie įvykį nedelsiant praneštų būdinčiam pareigūnui.

19. Pareiškėjo skundo tyrimo metu nustatyta, kad Klaipėdos apskr. areštinėje dušų patalpos

įrengtos antrame ir trečiame aukšte, šiuo metu areštinėje laikomi asmenys naudojami tik antro aukšto dušų patalpa. Nacionalinis visuomenės sveikatos centras, atlikęs dušų patalpos patikrinimą, pažeidimų nenustatė.

Seimo kontrolieriui pateiktos dušo patalpų nuotraukos, kuriose galima įžiūrėti, kad patalpoje įrengtos 4 dušinės, kurios atskirtos viena nuo kitos sienelėmis, yra praustuvas, virš jo – veidrodis; persirengimo zona su dviem suoliukais ir rūbų kabykla ant sienos, patiesti kilimėliai. Persirengimo zona yra neatitverta nuo visos patalpos ir nuo įėjimo į patalpą durų.

Pažymėtina, kad teisės aktuose, reglamentuojančiuose areštinių įrengimą, konkrečiai neaptarta, kaip turi būti įrengtos dušų patalpos. Lietuvos higienos normos HN 134:2015 „Laisvės atėmimo vietų ir teritorinių policijos įstaigų areštinių sveikatos saugos reikalavimai“ 29 punkte numatyta, kad laisvės atėmimo vietoje turi būti įrengtos patalpos (zonos), skirtos į laisvės atėmimo vietą pristatytiems asmenims švarinti (prausti, nariuotakojams naikinti, drabužiams dezinfekuoti): nusirengimo ir apsirengimo patalpa (zona), dušinė, dezinfekavimo kamera. Pagal šios higienos normos 44 punktą, policijos areštinėse laikomiems asmenims turi būti sudaryta galimybė ne rečiau kaip vieną kartą per savaitę nusiprausti duše.

Teritorinių policijos įstaigų areštinių vidaus tvarkos taisyklių 59 punkte taip pat numatyta, kad ne rečiau kaip kartą per savaitę areštantams turi būti suteikta galimybė pasinaudoti dušu.

Laisvės atėmimo vietų patalpų aprūpinimo baldais ir kitu inventoriumi normose numatyta, kad dušo patalpose turi būti dušo čiaupai (galvutės), suolas ir / arba kėdė, ir / arba taburetė, kilimėlis arba grotelės, veidrodis, sieninė pakaba drabužiams, lentynėlė higienos priemonėms, kūno ir plaukų prausiklių dozatoriai. Visi šie daiktai, baldai bei įrenginiai Klaipėdos apskr. VPK areštinės dušo patalpoje yra.

20. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, jog Pareiškėjo skunde nurodytos aplinkybės dėl galimai netinkamų jo laikymo Klaipėdos apskr. VPK areštinėje sąlygų tyrimo metu nebuvo patvirtintos ir skundas (ši dalis) atmestinas, nes:

- pasivaikščiojimų kiemeliai yra nuolat stebimi ir, įvykus kokiam nors incidentui, informacija iškart būtų perduota budinčiajam, iki 2019-12-31 ryšio sistemų įrengimas kiemeliuose nebuvo numatytas, tačiau, nuo 2019-12-31 įsigaliojus Teritorinių policijos įstaigų areštinių saugos ir eksploatavimo reikalavimų pakeitimams, ryšio ir stebėjimo sistemos bus įrengtos ir areštinių pasivaikščiojimų kiemeliuose;

- dušo patalpų įrengimą tikrino Nacionalinis visuomenės sveikatos centras ir pažeidimų nenustatė; dušo patalpoje yra visi teisės aktuose numatyti daiktai, papildomų užuolaidų ar pertvarų įrengimas nenumatytas, kaip ir nenumatytas ryšio sistemos įrengimas, be to, Pareiškėjas nepateikė jokios informacijos, kad prausimosi duše metu jam būtų buvę sudėtinga išsikviesti pareigūną;

- radijo transliacinis taškas Klaipėdos apskr. VPK areštinėje nėra įrengtas; ši nuostata dėl radijo transliacinio taško įrengimo areštinės kameroje nuo 2019-12-31 buvo visai panaikinta.

Būtina pažymėti ir tai, kad Pareiškėjas Klaipėdos apskr. VPK areštinėje buvo laikomas trumpą laiko tarpą, ne ilgiau nei 5 paras.

21. Pareiškėjas taip pat skundėsi, kad Klaipėdos apskr. VPK atsakymas į jo skundą yra nepagrįstas, atsakyme pateikiama neteisinga informacija.

22. Pareiškėjo skundo tyrimo metu buvo nustatyta, kad į jo 2019-09-02 skundą Klaipėdos apskr. VPK pateikė atsakymą 2019-10-10 raštu. Atsakyme Pareiškėjui buvo paaiškinti dušų patalpų ir pasivaikščiojimų kiemelių įrengimui keliami reikalavimai, paaiškinta, kad Pareiškėjo skunde keliami reikalavimai nenumatyti teisės aktuose, tačiau nenurodyta atsakymo apskundimo tvarka.

Pažymėtina, kad Klaipėdos apskr. VPK yra viešojo administravimo subjektas, todėl, nagrinėdamas pareiškėjų skundus, be specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis ir kitų viešojo administravimo srityje taikomų teisės aktų reikalavimų.

LVAT ne kartą yra pabrėžęs, kad Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas atsakingo valdymo (gero administravimo) principas. Vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (šios pažymos 8 punktas). LVAT, nagrinėdamas bylas, susijusias su viešojo administravimo subjektų veikla, taip pat yra konstatavęs, kad „kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių, teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės [...], proporcingumo ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo“ ir kt.).

23. Įvertinus tyrimo metu nustatytas aplinkybes, tai yra, tai, kad Pareiškėjas nebuvo tinkamai informuotas apie atsakymo į jo skundą apskundimo tvarką, darytina išvada, kad skundas (dalis dėl Klaipėdos apskrities vyriausiojo policijos komisariato pareigūnų galimai netinkamų veiksmų nenurodant atsakymo apskundimo tvarkos) pripažintinas pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAI

24. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X skundą dėl laikymo sąlygų Klaipėdos apskrities vyriausiojo policijos komisariate atmesti.

25. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X skundą dėl Klaipėdos apskrities vyriausiojo policijos komisariato pareigūnų veiksmų, atsakyme į skundą nenurodant apskundimo tvarkos, pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJA

26. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius Klaipėdos apskrities vyriausiojo policijos komisariato viršininkui rekomenduoja imtis priemonių, kad ateityje atsakymuose į pareiškėjų skundus būtų nurodoma ir jų apskundimo tvarka.

27. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas